

Párhuzamos szellemrajzok

Beszélgetés Gergely András történésszel

– *Profeszor úr, ön olyan előadásmóddal lepte meg a közönséget, amely különbözik a történelemoktatás eddigi gyakorlatától; Deák és Széchenyi különböző egyéniségének szinte személyes hangú ábrázolásával ragadta meg a kor két párhuzamos politikai magartását. Követhetőnek tartja-e, az esszéisztikus előadási formát a történelemtanításban?*

– Azt hiszem, ez szemléletesebb, mint a korábbi, úgynevezett deherozáló történetírás és oktatás. A módszer, amit a történészek általában követtek, egyrészt helyesen, a valóságos történelmi folyamatokat helyezte előtérbe, másrészt viszont ezáltal háttérben maradt, vagy teljesen kiszorult a történelemből a személyiség. Így az egész olyan absztraktta vált, hogy a diákok éppen azt érzékelik nehezen, ami az oktatás fő célja. Úgy érzem, szükséges, hogy a történelmi folyamatok mögött rejtőző személyiségeket megragadjuk és bemutassuk, s legfőképpen azt, hogy nincs egyetlen olyan ideális személyiség-típus, amely egyedül és kizárólag valamely korra volna jellemző. Nem igaz, hogy a tizenhatodik század alaptípusa a kiváló kardforgató, vagy, hogy a tizenkilencedik századi történelemet csupa forradalmárok vitték előre. Be lehet mutatni, hogy különböző személyiség-típusok vannak, s mindegyik magát meg nem hazudtolva hozzájárult a történelem alakulásához. S ha nem vetjük el a történelemoktatás személyiségformáló hatását, úgy vélem, egy ma tanuló ifjú polgárt így könnyebben „megszólíthat” valamelyik egyéniség, s fölfedezheti, hogy őbenne is van olyasmis, ami hasznára válhat a korszaknak. Ma nagyon egydimenziósak azok az ideálok, akik az emberek előtt állnak.

– *Úgy érzi, hogy a személyesített történelemtanítás bármelyik korra vonatkozhat?*

– Megfelelő mennyiségű adat ismeretében: miért ne? Persze inkább az újkorra gondolok, hiszen azt nem ajánlanám, hogy mondjuk Árpáddal ugyanúgy

A Deák Ferenc Gimnáziumban kiállítás nyílt a névadó reformpolitikus munkásságának emlékeiből. A tárlat megnyitóján egyben a megye történelem szakos tanárai számára is eseményt jelentett, akik a szegedi származású Gergely András külügyminisztériumi főtitkár, XIX. századdal foglalkozó neves történész előadását hallgathatták meg Deák Ferenc és Széchenyi István szellemi kapcsolatáról.

foglalkozzanak, mint Deák Ferencel vagy a tizenkilencedik század más egyéniségeivel. De azt hiszem, kérdése a jelenkorra is vonatkozik. Nos, egy-két ravaszabb történelemtanár kihallhatta előadásomból, hogy amit Deák Ferenc 1849-es átgondolt és következetes visszahúzódsáról mondtam, az, ha úgy tetszik érvényes Antall Józsefre is. Abszurdnak tartom Antall Józsefet kárhóztatni azért, mert évtizedeken át „meghúzta magát” egy orvos-történelmi könyvtárban. Amikor valaki nem az aktív ellenzéki-séget választja, hanem a passzív rezisztenciát, azt csak egy letűnt álláspont kérheti számon, és az említett egydimenziós ideálok létét igazolja. Ez persze példaként mondom csak, arra, hogy a

jelenkorban is kimutathatók a személyiség-típusok, s nem tartanám hiábavalónak, ha például Göncz Árpád, Antall József vagy Szabad György révén egy tankönyv bemutatná, hogy különböző életsorsokon keresztül el lehet jutni egy közös célhoz.

– *Előadása előtt egy történelemtanárral beszéltem, aki úgy vélte, a közelmúlt története még nem eléggé feltárt ahhoz, hogy tanítható legyen.*

– Ezen természetesen érdemes elgondolkodni. Az azonban biztos, hogy a szabad választások utáni időszakot is tanítani kell. Ne felejtjük el, hogy egy ifjú magyar állampolgár 18 éves korában megkapja a választójogot, és addigra tisztában kell lennie bizonyos alapvető

közjogi fogalmakkal, a parlament, a pártok, a frakciók fogalmával, illetve azzal, hogy mit jelent a kormányfői vagy a köztársasági elnöki tisztség. Az a véleményem, hogy mindezt a történelem mellett, állampolgári ismeretekként is lehet tanítani, de az általános iskolások számára akkor megint csak túlságosan absztraktta válik az anyag. Miért ne lehetne videofelvételekkel szemléltetve a kortárs személyiségek révén megismertetni e fogalmakat? A középiskolában pedig ugyanez megoldható magasabb szinten. S mivel arra nem látok lehetőséget, hogy a főiskolán vagy az egyetemen erre külön szak adjon diplomát, talán jobb, ha a történelemtananyaghoz kapcsolva, egy utolsó fejezetet alkotna a negyedik tankönyvekben. És persze nem tartozna az érettségi anyagába.

– *Ön szerint képes-e befolyásolni a mindenkori kormány politikai színézete a közelmúlt történetének oktatását?*

– Az egyeztetési rendszert úgy kell kialakítani, hogy az egyszer engedélyt kapott történelemkönyvet egy bizonyos ideig ne lehessen s ne kelljen visszavonni. Egyébként pedig kár naivkodni: minden szentnek maga felé hajlik a keze, minden kormány a maga színézete szerinti tankönyvet fogja deklarálni. De, ha a teljes rendszer kibontakozik, ez nem azt jelenti majd, hogy csak egyetlen történelemtankönyv lehet forgalomban. Nem tartok attól, hogy bármelyik kormány a jövőben az engedélyezett tankönyvek közül visszavonná a neki nem tetszőket. Ezzel szemben az elképzelhető, hogy valamilyen módon, szép kiadással vagy ártámogatással egyiket vagy másikat preferálja. Németországban kiterjedt tankönyvkutató intézet működik, és ezek a tankönyv-politikai nézeteltérések mégis léteznek, de emellett nem tíz, hanem húsz-harminc féle történelemtankönyv van a piacon.

PANEK SÁNDOR

Egérfogó

TANDI LAJOS

A hollywoodi filmdzsungelt megjárt gimnáziumi latintanárunkban évtizedek múltán is élt a rendezés vágya, s a színjátszó kör évente új bemutatókra készült. Úgy emlékszem harmadikos gimnazista lehettem, amikor Tabi László egy bohózatát próbáltuk. Én voltam dr. Baradlay-Burger Antal, idős professzor egy budai villából, nem sokkal a felszabadulás után. Délutánonként az egyik tanteremben félretoltuk a csövás padokat és hatalmas lelkesedéssel próbáltuk Tabi – mai szemmel – meglehetősen idétlen szituációit. Történt egyszer, hogy latinórán a kötelező szöveg lapjára – mert hogy egyetlen szóra, kifejezésre sem emlékeztem, nem is csoda, hiszen a próbák miatt a könyv közelébe sem kerültem –, annyit írtam: dr. Baradlay-Burger Antal.

A csoda a következő órán történt:

amikor B. Jóska bácsi, a latin tanára, a színjátszó kör vezetője nevemhez ért, legnagyobb meglepetésemre közölte, jeles. Ezen felbuzdulva, a többhetes próbaidőszak minden egyes latin szövegének papírlapjára egyetlen nevet írtam, dr. Baradlay-Burger Antal. A következő órán menetrendszerűen érkezett a jeles. Eljött a premier ideje. „Hatalmas sikerrel” léptünk fel a kultúrház olajos padlójú színpadán, hosszan hajlongtunk a kopott, bordó békonyfüggöny előtt s egymás tekintetében láttuk: ide nekem az orszlánt is! Másnap latinóra volt, s én feszítő magabiztossággal írtam a cédulára: dr. Baradlay-Burger Antal. A döbbenet másnap ért, amikor az osztályosánál Jóska bátyám rezzenéstelen arccal közölte: elégtelen. Megzavarodtam. Hogy is van ez?! Elvesztettem egy pajzsot, megszűnt egy védőburok. Vége volt a színházzszezonnak, a védettség már érvényét veszítette az előadások sorára. Mit volt mit tennem, visszamenőleg be kellett magolnom vagy kétszáz latin szót és kifejezést, mert tavasz lévén vesztélyben forgott az évvégi latin jegyem. Mert B. Jóska bácsi nem ismert pardont sem a színpróbán, sem latinórán. De pedagógus volt, kiváló, megismételhetetlen. Rádöbentett a kötelességtudásra, szinte észrevétlen, szavak nélkül vezetett az értékek tiszteltére, a mindenkori hangsúlyok kiválasztására.

Főiskolásként, talán a második évben összerúgtam a patkót a szocializmus politikai gazdaságtana című tantárgy előadójával. Csoda-e, hiszen bántotta művésztanárait, azokat, akik a rajztanszéken büvkörükbe vontak. Nem tűrhettük, hogy leicsinylően nyilatkozik kiváló festőkről, hatalmas felkészültséggel bíró alkotókról, kiváló tanárokról. Nem teketóriázott: közölte, nem tudhatok annyit a félévi vizsgán, hogy átengedjen. Így aztán abszolút értelmetlen volt minden próbálkozás. Elő se vettem a tankönyvet, s a vizsga napján sötét öltönyben, fehér ingben, nyakkendőben megjelentem a tanszéki folyosón, indexemben csak jelessel. Az utolsó félévi vizsgám volt – talán nem véletlenül. Álltam az egyik ablakmélyedésben és a januári plátánokat vizslattam. Az egyik fiatal oktató tette vállamra a kezét: *Hát maga mire vár?* Ki tudja, honnan merítettem bátorságot, de elmondtam neki esetemet a szocpolgazdánál megessett históriámról. Mire ő: *Reggelizett már?* Mondom, egy falat le nem menne a torkom. *Kísérjen le a Béke tanszékre!* Últünk a mocsos asztalnál, s láttam, hogy csak turkálja a rántottját. Közben beszélgettünk, kérdeztünk erről-arról. Visszakísértem a tanszékre, s akkor elkérte az indexemet. Pár perc múlva kijött, kezembe adta. Csak az udvaron merten kinyitni. Beírt egy jelest. Lehet, hogy tudta, olyan tantárgyról van szó, amire sosem lesz szükségem; lehet, hogy tudott ifjúi hevületem-kiváltotta konfliktusomról kollegájával; lehet, hogy meggyőződött, nem is vagyok olyan hülye; elképzelhető, hogy „csak” kiváló pedagógiai érzékkel rendelkezett.

A szocializmus politikai gazdaságtanát okító tanár régen elhagyta a pályát, volt pártbizottsági munkatárs, majd gyárigazgató is. Kollegája ma is főiskolai tanár. Körülbelül egyharmadát keresheti egykori munkatársának.

Ma is naponta bekényszerítenek bennünket az iskolapadba. Néha úgy érezzük magunkat, mint a dedóban, a számpadban, tölcserrel akarják agyunkba önteni önjelölt pedagógusok leckéiket. Az MDF-órát az SZDSZ-foglalkozás, azt a Fidesz-előadás, majd a kisgazdaszeminárium követi, megidéznek bennünket az adóhivatali kollokviumra, a keresztény kurzusra, a szakszervezeti szigorlatra, a választási állanvizsgára. Legtöbb helyen elégtelen kapunk, beírnak az ellenőrzőnkbe, kizárással fenyegetnek bennünket, behívják őseinket. Rossz diákok vagyunk. Vagy nincsenek jó pedagógusok? Kevesebb a Hollywoodot járt latintanárr és a Béke-beli filozófus?!
PANASONIC

Felvétel rajz tagozatra

A Gedói Általános Iskola felvételt hirdet az 1992–93-as tanévre rajz tagozatra. Az iskolába a város bármely részéről várják az első osztályosokat, akik szívesen rajzolnak, festenek, akik szüleik szerint is fogékonyabbak a vizualitás iránt. A tagozatra felvett gyermekek már az első osztálytól kiemelt óraszámban foglalkoznak a rajzzal, majd negyediktől angol, német, orosz idegen nyelv is választható. Beiratkozás: március 3-án és 4-én 14 és 17 óra között a Gedói Általános Iskolában. A jelentkezők vigyenek magukkal néhány saját alkotást.

Lehet, hogy az Ön ismerőse jó műszerész, de higgye el: a PANASONIC-telefonokhoz mi jobban értünk!

Panasonic

telefon-, fax-, üzenetrögzítő-szerviz
(62) 26-692

A Panasonic disztribútora
6725 Szeged, Veres ács u. 28/B

Morzsa a Bibliából

„MESTER, KI VÉTKEZETT...?” (János ev. 9:2) azaz MI LEHET AZ OKA? Hol eltűnődve, hol elszörnyedve, hol pedig az eget döngötte vetődik fel bennünk is ez a kérdés, valamilyen bennünket ért hatás nyomán. Ezért íratta meg lelkünk és gondolataink jól ismerője ezt az evangéliumi történetet, hogy abból elnyerhesük az ő választát.

„Amikor Jézus továbbment, meglátott egy születése óta vak embert. Tanítványai megkérdezték tőle: „Mester, ki vétkezett: ez vagy a szülei, hogy vakon született?” Jézus így válaszolt: Nem ő vétkezett, nem is a szülei, hanem az azért van ez így, hogy nyilvánvalóvá legyenek rajta Isten cselekedetei. Nekünk – amíg nappal van – annak a cselekedeteit kell végezniünk, aki elküldött engem. Mert eljön az éjszaka, amikor senki sem munkálkodhat. Amíg a világban vagyok, a világ világossága vagyok.” Ezt mondta, és a földre kőpött, safat csinált a nyállal, rákente a sarat a vakon született ember szemére, majd így szólt hozzá: „Menj el, mosakodj meg a Siloám tavában” – ami azt jelenti: küldött. Az pedig elment, megmosakodott, és már látott, amikor visszatért.” (János ev. 9:1-7)

Elszörnyed az ember egy-egy emberre látván és szívesen szavaz arra, hogy legyenek olyan intézmények, ahol el lehet rejteni az ilyeneket, hogy ne okozzon látásuk kellemetlen perceket vagy érzéseket. Megszólal a hitetlen Isten-kritikus: Mi értelme? mi haszna az ilyen életnek? miért nem pusztul el, mielőtt világra jön?

miért kell szülőknak szenvedniük egy ilyen miatt? miért van ilyen, másikkal ép? mi dicsősége, dicsérete lehet a teremtetőnek ebben? kit és miért akar ezzel büntetni? Jézus válasza megfelel a vádakat szóró, feleletet nem is igen kívánó kérdésekre: ennek van értelme, a legtöbb, amit emberi értelem magától meg nem talál, mert nem ott keresi, ahol megtalálhatja. „Amíg a világon vagyok, a világ világossága vagyok.” Minden emberi lét és minden teremtetett létező azért van, hogy benne az Isten dolgai, cselekedetei legyenek nyilvánvalókká. Mióta Jézus ezt kimondta, világos, hogy nincs haszontalan, értelmetlen és céltalan élet a nap alatt. És itt meg kell állnunk, szembesülnünk kell önmagunkkal, akik csak azért is fűjjük a magunkét, a saját ítéletünket, a saját szempontunk szerint való értékelésünket szeretnénk örök érvényűként feltüntetni, hogy amit én mondok, az van, azt fogadja el mindenki. És amikor nem jönnek össze a dolgaink, nem sikerülnek a terveink, amiket olyan szépen végigképzeltünk, de már az elején elakad, más is belezajszik, mennyivel érezzük a magunk épebb és egészségesebb életét többnek, különbnek ennél a vakon születetténél. Mennyiszert mondtuk fogcsikorgató dühösséggel vagy összetört sírással, hogy: nincs semmi értelme. Mennyiszert gyótrunk, szegényítünk, alázunk meg embereket és mit meg nem tennénk, ha tehetnénk, ha hatalmunk lenne rá. Milyen rettenetes lenne, ha csak egy órára is mindenki azt tehetné, amit akar, amit indulata, akarata diktál. Akkor

valóban a pokol szabadulna el. „Nekünk annak cselekedeteit kell végezniünk, aki elküldött engem.” – mondja Jézus. Micsoda kényszerpálya! De valóban az?! Nem magunk szeretnénk kényszeríteni a saját cselekedeteinket másra? Milyen nehezen tanuljuk a közéleti demokráciát, amikor lehet értelmesen vagy értelmetlenül ellentmondani, elakasztani a működést. Pedig a nappal, az élet ideje, a tettek ideje, amiben az Isten cselekedeteit kell cselekedniünk. Őt nem a bűn-büntetés szempontja vezeti, ahogy mi gondolkodunk. Nála bölcsesség, szeretet, üdvösség van. Mi vakok vagyunk arra születésüinktől fogva. Mit tesz Jézus a vakon születettől? Bekeni szemét sárral, amit földre köpve a porból csinált, és elküldte a Siloámba megmosakodni. Lemosni a sarat, de a Siloámban, ami azt jelenti: küldött. Az elment, megmosakodott, és már látott, amikor visszatért. Valahogy át kell értelemzőnünk nekünk is a magunk szemléletét, amivel besározzunk, összekennünk másokat; és lemosni, de mivel? Nálunk nincs Siloám tava; de az azt jelenti: küldött. Akit az Isten küldött: Jézus Krisztus, akiben van bűneink bocsánata, gyógyulásunk, tisztulásunk; aki tegnap, ma és mindörökké ugyanaz. Aki Benne megtalálta élete értelmét, az biztosan nem hiányol mást. Ne azt keressük – ki vétkezett, hanem – mi az Isten cselekedete, és végezzük az Ő cselekedeteit!

PAPP LÁSZLÓ
REFORMÁTUS LEKÉSZ